

RATNI IZVJEŠTAJI.

Izveštaj austro-ugarskog generalnog stožera.

K. B. Beč, 22. marta

Rusko bojište:

Djelovanje je neprijatelja postalo jučer na čitavom sjeveroistočnom frontu živahnije. Naši položaji stoje pod vatrom neprijateljskog topništva. Na Strypi u predjelu oko Kormina prešla je neprijateljska pješadija na navalu, ali je svagdje odbijena.

U istočnoj Galiciji izgubili su Rusi od jednog bataljuna tri časnika i 150 vojnika. Kod nas je ranjeno samo nekoliko ljudi.

Talijansko bojište:

Jučerani je dan prošao mirno.

Jugoistočno bojište:

Ništa novog.

Zamjenik glavnog generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Austro-ugarski napad kod Tarnopola.

Javlja se iz stana ratne štampe:

K. B. Beč, 22. marta.

Utvrđenje kod stanice Czebrov na željezničkoj pruzi Lavov-Tarnopol, za koje se već više mjeseci bore sa promjenljivom srećom austro-ugarske i ruske čete, uzeli su jurišem Austrijanci zajedno sa neprijateljskim prednjim položajima. Rusi su morali odstupiti i ostavili su na bojištu mnogo mrtvih i ranjenih. Zarobljen je jedan poručnik i 67 vojnika, jedna mašinska puška i četiri bacala mina. Ovaj uspjeh austro-ugarskih četa je tim važniji, jer su Rusi na ovom frontu ponajviše južno od Kozlova bili prešli u ofenzivu, pa ne samo da su odbijeni nego su morali i odstupiti.

Izveštaj turskog glavnog stana.

K. B. Carigrad, 21. marta.

Na svim frontovima nema nikakve promjene.

Pomorska bitka na Flandrijskoj obali.

Engleski izvještaj.

K. B. London, 22. marta.

Admiralski stožer javlja: Juče u jutro primjetila su četiri britanska razorača tri njemačka razorača u blizini belgijske obale. Neprijatelj je odmah otplovio prema Seebrügge, dok smo ga mi progonili. Za vrijeme vožnje izbačeno je nekoliko topovskih hitaca. Opazili smo, da su dvije neprijateljske ladje pogodjene. Kod nas su poginula četiri moranara. (Opaska Wolffovog ureda: Uporavljamo na zvanični izvještaj glavnog pomorskog stožera od 21. marta.)

Izveštaj francuskog generalnog stožera.

Javlja se iz stana ratne štampe:

K. B. Beč, 22. marta.

22. marta 3 sata poslije podne. — U Belgiji je jedan neprijateljski izvid-

nički odred, koji je sjeverno od mosta Boesinghe-a prodro u naše položaje, našim protivnapadom opet protjeran. U Argonnima razvila se je na južnim obroncima šume Cheppy žestoka topnička vatra. Zapadno od rijeke Maase ponovili su Nijemci tečajem noći više puta svoje navale na front Avocourt-Malancourt, pa i sada nastavljaju bombardovanje iz topova najtežega kalibra. Ove svoje napade potpomagali su Nijemci bacanjem gorućih tekućina, koje su bacali vojnici obučeni u posebna odijela. U prkos velikih gubitaka od naše vatre, uspjelo je neprijatelju nakon borbe na nož zaposjesti južne dijelove šume Malancourt, koja šuma nosi ime Avocourt. Sva nastojanja neprijatelja, da prodrje iz ove šume nijesu uspjela. Na ostalim položajima oko Verduna prošla je noć mirno.

Što javlja Cadorna?

Javlja se iz stana ratne štampe:

K. B. Beč, 22. marta.

20. marta. Na čitavom frontu traje žestok topnički boj, osobito oko Val Sugana i na srednjoj Soči. Na obim ovim položajima javljena su znatna neprijateljska pješadijska i topnička pojačanja. Neprijatelj je pokušao manje napade protiv naših položaja na Monte Coll (Val Sugana), ali je odmah odbijen. Jači su bili neprijateljski napadi na srednjoj Soči u noći na 19. marta i čitav taj dan. Naše su čete oduzele jurišem jedan dio naših položaja, koje je neprijatelj na visovima Sv. Marije bio zaposjedio i odbili smo sve ponovne napade neprijatelja na naše položaje južno od Ciginja i okolici Sola. Pošto smo napredovanje neprijatelja potpuno spriječili morali smo naše prednje položaje povući natrag za kojih 500 metara srazmjerno sa visinom Sv. Marija, da ne budemo izvrgnuti žestokoj vatri novih neprijateljskih baterija. Ovu smo promjenu fronta proveli u redu i miru i bez ikakvog pritiska od strane neprijatelja. I kod Sobofina pokušao je neprijatelj napad na naše položaje na grebenu brda, ali je odmah odbijen. Na visoravni Karsta prošao je dan mirno.

Ruski ratni izvještaj.

Javlja se iz stana ratne štampe:

K. B. Beč, 22. marta.

U predjelu Kangerskog jezera pokušalo je jedno odjeljenje Nijemaca da prodrje u naše položaje. Oni su vatrom razbijeni. U predjelu Dvinskaja došlo je kod pojedinih dijelova do jake topničke i pješadijske vatre. Neprijateljski su napadi južno od Drysvjaty jezera odbijeni. U predjelu 5 km. istočno od Tweretscha odbili smo neprijateljske napade i zarobili dvije mašinske puške. Između Naroc-a i Wisnijevskog jezera, zauzeli su nakon borbe naše čete selo Zanarocze južno od Naroc jezera, i jedan dio neprijateljskih rovova kod sela Ostrovolan, sjeverno od Visznjevskog jezera.

U Galiciji, na Dnjestru uzeli su naši, na snažan juriš, potpomognuti artiljerijskom vatrom, rovove mosnog utvrđenja istočno od sela Michalczce, 4 km zapadno od Usziesko.

Sir Edvard Grey — na djelu.

Jedna vijest dolazi s onu stranu kanala. Za sada dolijeće ona ovamo samo u vidu jednog glasa, ali zemljište sa koga se taj glas diže, sa tolikom je vjerovatnošću protkan, da nam iza te vijesti nije potrebno stavljati nikakav znak pitanja. Ona naime glasi, da će Sir Edvard Grey istupiti iz kabineta, a na njegovo mjesto da će doći lord Hardinge.

Takvi su glasovi više nego jedanput dolazili do naših ušiju, naročito uvijek u onim vremenima, u kojima se engleski kabinet imao da bori sa teškoćama u unutrašnjosti svoje zemlje. Čas se govorilo, Sir Edvard se umorio, pa zatim, opasnost prijeli, da će oslijepiti — a ti predznaci odstupanja izbijali su na površinu uvijek onda, kad je kritika o djelovanju engleskog ministarstva i njegovog državnog tajnika za spoljnje poslove bila suviše povoljna i kad obični odgovori i obavještavajuća sredstva nijesu više mogla onako djelovati, kao što treba. Tada se uvijek prijetilo, jer kakve druge svrhe te vijesti o namjeri odstupanja Sir Edvard Grey-a nijesu ni imale. I engleska javnost turila je pijesnicu, koju je već bila stisla, ponovo u džep. Ali tek što su bili umukli neprijatni glasovi — čudnovato, gospodin državni tajnik bio je opet zdrav i odao se novom marljivošću svojim zvaničnim poslovima, koji su se kao što je poznato većim dijelom sastojali u tlačenju i nasilju nad malim i nemoćnim narodima. Svijet, kome su praktike Sir Edvarda Grey-a, male i velike, bile već i suviše dobro poznate, osmješivao se na ta nagovještavanja i na engleski narod, koji se na tako lak način davao zastrašivati i varati. U Austro-Ugarskoj, Njemačkoj, Turskoj i Bugarskoj, bili su šta više zadovoljni sa takvim lakovjerstvom engleskog naroda, koji se tako bojažljivo uhvatio za svoga ministra spoljnjih poslova. U zemljama četvornog saveza sa iskrenim srcem ostavlja se ponosnoj Velikoj Britaniji taj odlični državni upravnik, jer ako je neko za to pozvan da razori englesku svjetsku državu, onda je to ovaj najnesposobniji od svijet državnika, čija je snaga oholost, čija je vještina laž. Od vremena Velike Jelisavete svi britanski kraljevi i državni radili su na ogromnom podizanju imperije, koja danas zasjenjava čitavi svijet — a ovaj jedini Sir Edvard Grey u najboljem je poletu da ogromno djelo

tolikog napora i dara nepovratno razori! S toga danas u srednjoj Evropi postoji jedna molitva: Bože, očuvaj ga Englezima!

Ali izgleda, da i ovi sami počinju jednom saznavati plodove rada svoga ministra spoljnjih poslova. Dugo je vremena trebalo, dok to saznanje u Engleskoj nije uhvatilo huk, ali događaji, koji ga unaprijed tjeraju, takvi su, da se više zadržati ne može. Sir Edvard Grey je mimo najnezavisnijeg parlamenta na svijetu zaključio sa Francuskom i Rusijom ugovore, koji Engleskoj stavljaju u dužnost, da se u ovom ratu stavi na stranu protivnika centralnih vlasti. Kad je u diplomatskim raznobojnim knjigama spao veo sa tih učinjenih sporazuma, engleska je javnost tako isto bila čudom iznenađena, kao i ostala Evropa. Ali se ono pokorilo, jer joj je Sir Edvard Grey svoj samovoljni način rada zasvjedočio potrebom, da Njemačka bude pobijedjena. Vjera u tu potrebu, jedna od velikih laži svjetske povjesnice, toliko se ugnijezdila u srcu velike mase engleskog naroda, da je slijedovala Sir Edvard Grey-u putem, kojim je jedanput pošla. Ali sad joj postaje jasno, da taj put ne vodi uspjehu, nego propasti svoje rodjene zemlje. Sva se ogromna zgrada ljulja iz temelja. Pored nemilosivog zapta, pod kojim Engleska drži sve vijesti, koje iz Indije dolaze, danas ipak nije više tajna, da se uzrujanost tamošnjeg stanovništva izmetnula u pravu revoluciju, i da su politički zločinci na dnevnom redu. Mjesto da se domaće čete iz same Indije mogu upotrijebiti za svoje ratne svrhe, Engleska mora da šalje pukove za pukovima australskog i evropskog kopna u Indiju, da tamo gasi požar, koji je buknuo. U Misiru, drugome ponosnom veličanstvenom stubu imperije tako isto počinje da tinja i da svjetluca u svima uglovima i krajevima. Englesko vojno vrhovno zapovjedništvo, sadanji tiranin Misira, došlo je u otvoreni sukob sa misirskim vlastima, čiji se otpor i protivljenje pojačava sve većom uzrujanošću od desetinu godina na ovamo potlačenog naroda. Danas su prilike u Misiru takve, da Engleska nije više u stanju, da stane na suprot velikim Senusima, koji sa zapada prodiru, i da će prvi turski vojnik čim predje na druga stranu Sueckog kanala morati sa svim razbuktati požar, koji se do sada teškom mukom i naporom stišavao. Najgore stoji stvari u samoj velikoj Britaniji, gdje se Irca ne samo ne odazivaju pozivu za vojnu dužnost, nego na protiv sa svim javno kupe oružje, da omrznutim engleskim vlastima mogu odgovoriti i ol ovom i prahom.

To su ta tri divna ploda, koja je diplomacija Sir Edvarda Grey-a donijela.

A što pored toga Engleska, koja gospodari morem, ne može da sačuva svoje brodove od njemačkih podvodnica, što se London ne usudjuje da pusti osvjetljenje iz straha od njemačkih Zeppelina — to su samo uzgređne pojave, koje pokazuju svijetu, koliko je unutarnje trošan taj engleski džin. To je dosadanji rezultat, što ga je Grey postigao: on podriva temelj na kome postoji engleska svjetska imperija, i uči svijet, da joj se više ne divi i da je se više ne boji. S toga se u zemljama četvornog saveza želi, da on ostane, a s toga u Engleskoj počinju želiti, da on ide.

Ruske i talijanske ofenzive.

Od 23. februara bijesni žestoka borba oko Verduna i položaj Francuza postaje sve beznačajniji kraj sveg junaštva njihovih vojnika. Iz početka se činilo, kao da ostali saveznici neće slušati molbe Francuza za pomoć. Činilo se, kao da će se engleski, ruski i talijanski vojnici još dublje nastojati ukopati u svojim rovovima. Englezi su doduše pokušali napadajima kod Yperna pomoći Francuzima, ali se je englesko vojno vodstvo naskoro ispricalo, da oni ne mogu dalje u flandrijskom blatu. Engleska je učinila poslije toga nešto drugo. Ona je na finansijskoj zavisne članove entente, Rusiju i Italiju, proizvela takav pritisak, da su se one na kraju kraja ipak morale odlučiti za ofenzivu. Ruska ofenziva, koju je njemačko i austro-ugarsko vojno vodstvo pravovremeno primijetilo, nije ovaj puta bila upravljena kao obično protiv austro-ugarske nego i protiv njemačke fronte. Ovaj puta napali su Rusi krila austro-njemačkog fronta od Sjevernog mora, pa sve do rumunjske granice. Čini se, kao da su sa svojim najjačim snagama bacili na Hindenburgovu vojsku, koja stoji u prostoru oko Rige. Iz izvještaja se njemačkog vojnog vodstva razabire, da su Rusi ovdje prešli u navalu u prostoru od najmanje 120 kilometara širine, sa glavnom silom uz obe obale naroczkih jezera. Uspjeh je ove ofenzive bio jednako kukavan, kao i zimске ofenzive na besarabijskoj granici. Na samom naroczkom jezeru izgubili su Rusi skoro 10.000 mrtvih, pa se iz ovog broja poginulih može posve izvjesno zaključiti, da su ukupni gubici iznosili najmanje 100.000 ljudi. Na krajnjem južnom krilu austro-njemačke fronte morao je opet „željezni“ Pflanzer-Baltin izdržati najbjesnije navale Rusa. Ovdje je došlo do krvavih bojeva na Dnjestru u prostoru između Usziesko i Zalesczky, koje položaje austro-ugarske čete od vremena velike septembarske ofenzive, dakle kroz puni šest mjeseci, brane protiv najjućih napadaja Rusa. Doduše je prije nekoliko dana pošlo Rusima za rukom, da unište naše mosno utvrđenje kod Uszieska, koje smo utvrđenje morali poslije toga napustiti. Ali sama riječ mosno „utvrđenje“ govori nam, koliko je neznatnu vrijednost ono imalo u odbrani. To nije bila veliko izgrađena mosna brana, nego jednostavni šančevi, koje su branili draguni i saperi.

Podlistak.

Nadmoćnost austro-ugarskih četa na talijanskom frontu.

Jedan saradnik „Voss. Zeitung“-a, koji se nalazi u Udine dakle iza talijanske vojske, javlja svom listu.

Talijanska vlada upotrebljava sva sredstva, da podjarmi javno mnijenje. I one vijesti, koje ne sadrže vojne tajne, ne izlaze van ratne oblasti, na koje su upućeni svi pogledi naroda, onog naroda, koji teško podnosi mnogobrojne gubitke vojnika, koji padaju u užasnim planinskim bitkama. Ovaj narod ne može svome nezadovoljstvu, koje tinja kao žar pod pepelom, da da izliva ni na kakav način. On čuti. Odišuje vatreni i oduševljeni entusijasti iz prvih dana, sada su nijemi, oni više ne vjeruju vijestima o pobjedi, već u tišini tpe i broje svoje mrtve. Čuteći primaju oni radosne zvanične izvještaje, i sa čutanjem odgovaraju na njih — jer njima hoće da se probudi oduševljenje i volja za borbom. Kao prva je mjera naredjeno od vojne uprave iseljanje iz oblasti, koje su blizu austrijske granice, onih, koji su za vrijeme neutralnosti bili protivni, da Italija stupi u evropski rat. Ovdje nijesu u pitanju sumjive osobe, već sa svim časni građani, koji su u više prilika pokazali svoju veliku ljubav prema otadžbini. Ali ipak se istina ne može sakriti od onih, koji nijesu odviše daleko od ratne oblasti. Vojnici koji se vraćaju s fronta pričaju, da se na Karnin-

skim Alpama od Cortine do Pontebe vode najveće i najžešće borbe. Talijani su ponovo jako napadali na položaje kod Monte-Croce-klanca, carsko-kraljevske čete ih dočekuju i otvore paljbu iz mašinskih pušaka, i kiša od metaka napadača zadrži, odbije a zemljište pokriva lješevima. Kad kiša pada, povlače se Talijani u svoja skloništa, to carsko-kraljevske čete iskorište i prelaze sa odbrane na jak napad. U najgušćoj magli se tada razvije divlje gušanje, koje po nekada traje čitave sate. Talijani trube za ostupanje; da bi njihove redove nanovo sredili, strijelci ih gone sa isukanim bajonetom i izbacuju ih iz njihovih skloništa. Tako se preko dana četiri do pet puta obnovi borba oko Monte-Croce-klanca. Zbog jake magle ne može ovdje topništvo da djeluje, ali ipak grme topovi po čitave sate bez prekida. Izvidnice idu nekoliko stotina metara naprijed, ali ne naidju na ma i jednog vojnika. Na mah se čuje paklena puščana paljba. Talijani su bačeni nazad. Tako to ide iz dana u dan. Bitka o Freikofelskog vrha bila je prava nesreća. Trajala je tri dana, i od jednog bataljuna Alpina, koji su ovaj položaj htjeli da zauzmu, nije se vratio ni jedan vojnik. Više od 400 ležalo je na ovom visu, koje mrtvih, koje ranjenih, svi ostali su zarobljeni zajedno sa časnicima. Strijelci su gadjali sa osobitom sigurnošću. Po nekad su se morali povući za nekoliko stotina metara, da bi svoju odbranu sredili, tada bi Talijani računali na pobjedu, ali carsko i kraljevske čete umiju da se održe i neumorno primaju ponovni

napad. I ako je zemljište opasno, udaraju oni sa svom snagom na talijanske položaje, koji ovako iznenadjeni nijesu u stanju da trenutno novu odbranu organizuju. Na Monte Croce, na visu malog i velikog Pala, na cijelom koruškom frontu, na svim prevojima i grebenima su svi talijanski pokušaji da prodru, ostali bez većeg uspjeha. Magla ide u korist približenju, ali sprječava djelovanje topništva. U borbe na velikom i malom Palu stupile su carsko i kraljevske čete zaštićene čeličnim brvnama, koje je snabdjeven jednom vrstom puškarice. Zrno udara na oklop i vrlo rijetko pogodi vojnika kroz puškaricu. Ovakom naoružani idu carsko i kraljevske čete na napad, oni su neustrašivi, i ne prezaju od vatre iz mašinskih pušaka. Talijanski napad na zauzeta utvrđenja na Malome Pal-u odbili su carski strijelci velikom energijom za nekoliko minuta, i još sa malim gubicima. Djelovanje neprijateljske topovske vatre na Monte-Nero bilo je strašno, prema kazivanju talijanskih vojnika, koji su tamo ranjeni.

Talijanski časnici, sa kojima sam razgovarao u Udine, su mi objasnili, da je tok rata u krševima do danas sa svim povoljan za austro-ugarske čete, i to blagodareći strijelcima, koji ne samo da iznenadnim napadima daju brz otpor, već su i navikli na hladnoću i sniježne nepogode. Klima je užasan neprijatelj talijanskoj pješadiji, koja se ponekad mora boriti u visini od 2000 do 3000 metara. Samo se Alpi mogu upotrijebiti u izvidničku službu, i oni su tada

skriveni u glečerima i stijenama izloženi po čitave dane vjetru, kiši i snijegu, pa mogu svoju hranu dobiti samo najvećim teškoćama. Pošto je Alpijski front vrlo veliki, rat vrlo uporan, gubici alpijskih četa vrlo veliki, to je talijanski generalni stožer prinudjen, da tamo upotrijebi i pješadijske pukovnije, koje nijesu uvježbane za službu po visovima.

Ovaj rat je za talijanski narod bio pun iznenadjenja. Najveća teškoća za talijansku vojsku sastoji se u oskudici planinskih puteva za prevoz teških topova. I ako su viši talijanski časnici predvidjeli potrebu topova od 14,9 i 30,5 santimetara za strategijski važne tačke, zadatak je ipak često neizvodljiv. Tako su objašnjavali Talijani, koji su se vraćali sa fronta, izostavljanje odlučujućih ratnih postupaka. Oni dodaju, da oni imaju u svim dijelovima fronta dodira sa neprijateljem, i svuda pokušavaju da ostanu u napadu, ali nijesu dovoljno potpomognuti topništvom, da bi mogli da ruše rovove i druga odbranbena mjesta carsko i kraljevske čete. Ova tvrdnja je dostojna pažnje, jer ona dokazuje protivno zvaničnom izvještaju vrhovnog zapovjedništva, da Talijani nisu učinili nikakav korak u oblasti Monte Nero i Gornjoj Soči i da ni u kom slučaju nijesu uzeli na juriš osvojeno mjesto u Plezzo-dolini. Do danas nije bila Plezzo-dolina pod vatrom talijanskog topništva. Jedan časnik generalnog stožera, koji je cio front pohodio, reče mi: „Naš napad nastoji da opkoli protivnika sa sviju strana, ali

njemu polazi za rukom, potpomognut svojim utvrđenjima, ne samo da zauzeta naša napredovanja, nego da se zadrži na svima tačkama. Sve, što Italija u ovom trenutku na granici Alpi može da učini u korist četvornog sporazuma, ograničava se na tome, da privuče na sebe što veći broj Austro-Ugarskih ratnih snaga. Tko ima jasnu predstavu strašnih prepreka, koje su prema Talijanima, ne može svakog dana govoriti o uspjesima i pobjedama, zauzetim položajima i t. d. Ja s moje strane nalažim, da je napad odviše spor, i nije tako jak i ogorčen, kao što hoće da se napravi. Za ovih deset mjeseca rata, razni neprijateljski položaji, koje smo mi osvojili, ponovo su zauzele carsko i kraljevske čete. Sve ovo mora nas poučiti, da suviše ne likujemo, kad u talijanskim novinama čitamo o bježanju neprijatelja i zauzetim rovovima. Za sada, nalazimo se mi, iz raznih uzroka — teškoće zemljišta, prepreke za upotrebu topništva, klima i navika naše pješadije na rat po planini, — u položaju takovom, da ne bi mogli izdržati jedan ozbiljan otpor, protiv neprijateljskih navala. Naše vrhovno zapovjedništvo zna to, ali i štampa treba da kaže to nestrpljivom narodu.“

Tako sudi jedan viši časnik, koji je po svojim sposobnostima vrlo cijenjen u talijanskoj vojsci. Vojni pisci i novinari iznose iz lako shvatljivih razloga tobožnje uspjehe Talijana i hoće pod svaku cijenu da istinu prečute, da su talijanski ratni pokušaji skopčani sa ogromnim gubi-

veliki politički pretres i u toku koje će uzeti riječ i državni kancelar.

Špijunaža u Belgiji.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Amsterdam, 22. marta.

Kod jedne u Belgiji pritvorene špijunske družine nadjeni su papiri, iz kojih se vidi, da je nekoliko članova te družine stajalo u tjesnoj vezi sa kardinalom Merciezom. Oni su u službi belgijske vlade prenosili preko holandske granice pisma. Kardinal se poslužio tim uhadama, koji su izmjenu pisma sa belgijskom vladom dostavljali. Govori se, da će kardinal biti pridružen, da svoju rezidenciju premjesti u Havre.

Poziv Bernarda Shawa za nepremeno zaključenje mira.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Rotterdam, 22. marta.

Amerikanska štampa donosi jedan poziv Bernarda Shawa, kojim se on traži da se nepremeno zaključi mir, kog smatra za neophodnu potrebu Engleske. Sve dotle neće zavladati pravi mir, dokle god Engleska, Francuska i centralne vlasti ne sklope jedan savez. Toj ligi pridružuje se i ostale države. Engleskoj je potrebna snaga Njemačke, jer od suviše jake Rusije, ona se nema ničemu nadati. Shaw osudjuje upotrebu divljih naroda na strani Engleske i Francuske i veli, misao me ogorčava, što je jedna kulturna rasa od senegalskih crnaca i Gurka obrazovala jednu vojsku, da se bori protiv druge kulturne rase.

Umrli.

K. B. Beč 22. marta.

Danas su ovdje umrli poznati historijski slikar Christian Griepenkerl, koji je radio i na jednom djelu ukrasa bečke dvorske opere, i znameniti pozorišni arhitekta Ferdinand Fellner, koji je u zajednici sa svojim prijateljem Helmer-om više od pedeset pozorišnih zgrada sazidao u Austro-Ugarskoj, Njemačkoj, Švajcarskoj, Rumuniji i Rusiji, pa i kraljevsko zem. kazalište u Zagrebu.

Sjevero-afrikanško pitanje.

Prepirka oko medvedje kože.

(Naročiti brzojav „Beogradskih Novina“)

Lugano, 22. marta.

Sporazum izmedju Engleske i Italije o misirskom pitanju, kao i odkaz Italije na svoja prava u Maroku, smatra se kao dokaz o tome, da Engleska i Francuska polažu važnost na to, da Italiju još za rata opredijele u sjevero-afrikanškim odnosima i da time donijete zahtjeve izbjegnju.

Nemiri u Portugaliji.

Ulične borbe i uzbune.

(Nar. brzojav „Beogradskih Novina“)

Amsterdam, 22. marta.

U Engleskoj iz Portugalske stigli privatni brzojavi govore, da je posljednjih dana tamo bilo ozbiljnih nemira. Rojalisti i radnički savezi suzbili su na najoštiji način vladu. Kad su vojne vlasti opkolile skupove radničke, nastale su borbe izmedju radnika i vojske. Vojnici su odricali poslušnost i nijesu htjeli, da se prihvate oružja. Novi-pukovi, koji su trebali da zamjenu vojnike buntovnike, nijesu došli. Sada je za buntovničke krajeve zemlje objavljeno opasno stanje. Dovozi životnih namirnica obustavljeni su u zemlji, uslijed čega je nastupila velika skupeća. U portugalskim pristaništima pripjele su engleske ratne brodarice.

Grad i okolica.

Doputovali.

Medju uglednima, koji su se juče vratili u Beograd, nalazi se i gosp. Mita Lukić, direktor državne trgovačke akademije, i Nikola Božić, protorej beogradske saborne crkve.

Tabla sa adresama carsko-kraljevskih vlasti.

Gotovo svako u Beogradu prinudjen je danas, da se obrati na urede carsko-kraljevskih vlasti, što često nalazi na teškoće, jer nijesu svima poznate ulice i kuće u kojima su smještene ove vlasti. Mi izlažemo u slijedećem, listu onih vlasti, kojima je sjedište u Beogradu. Spisak se ne može pohvaliti potpunosti, ipak sadrži natpise najvažnijih carsko i kraljevskih vlasti. Razne carsko i kraljevske vlasti smještene su u slijedećim mjestima:

- Carsko-kraljevska vojna generalna gubernija za Srbiju: zgrada Uprave Fondova.
- Carsko-kraljevsko zapovjedništvo mosne brane grada Beograda: Bosanska 63.
- Carsko-kraljevsko mjesno i etapno zapovjedništvo: Miloša Velikog ul. 2.
- Carsko-kraljevsko oružničko zapovjedništvo: Kralja Milana ul. 47.
- Carsko-kraljevsko redarstveno predsjedništvo: Gračanička 22.
- Carsko-kraljevsko redarstveno povjereništvo: Knjeginje Ljubice 2.
- Carsko-kraljevski redarstveni prijavni ured Knjeginje Ljubice 2.
- Carsko-kraljevski ured za izdavanje pasoša: Knez Mihajlova 48.
- Garsko-kraljevska redarstvena ekspozitura: Njeguševa ul. 69.
- Carsko-kraljevsko okružno zapovjedništvo: Knez Mihajlova 19.
- Carsko-kraljevska požarna postaja: Kraljev trg 17.

Carsko-kraljevsko korarsko zapovjedništvo za okolinu Beograda: Miloš Veliki 20.

Intendantura carsko i kraljevske vojne generalne gubernije: Kralja Milana 50.

Carsko-kraljevsko ženijsko ravnateljstvo: Kralja Milana 81.

Carsko-kraljevska etapna pošta za Beograd: Miloša Velikog ul. 18.

C. i k. kotarsko zapovjedništvo za grad Beograd.

Kaldrisanje Beograda.

Jako napuštene ulice grada Beograda zadale su carsko-kraljevskom vojnom građevinskom odjeljenju veliko polje posla. Radom označenog odjela opravljene su do sada već neke ulice, i sada su takove, kakove nikada do sada nijesu bile. Tako je do sada novo kaldrisano ili samo popravljeno 20.000 m. Opravljen je i kej na pristaništu, ulica koja vodi etapnom mostu, veliki dio Karagjorgjeve, Nemanjine, Knez Miloševe, Studeničke i Krunske ulice. Drvena kaldrma u ulici Kralja Milana je također dovedena u red.

Carsko i kraljevski monopol duvana.

Kao što je poznato bili su za osvojenu Srbiju, odnosno prodaje duvana, izdati monopolski zakoni slični onima u Austro-Ugarskoj. U samom gradu Beogradu otvoreno je nekoliko carsko i kraljevskih prodavnica duvana. Juče je prvi put učinjen prestup ovog zakona. Zbog neovlaštene prodaje duvana moralo je carsko i kraljevsko redarstvo da napsi jednu civilnu osobu.

Objava.

Da bi se uspješno sprječavalo širenje pjegavca, ukazuje se neophodna potreba, da se ne interniraju samo bolesnici u zaraznu bolnicu, nego i sve one druge osobe treba izolovati, koje su došle u dodir sa bolesnicima ili onima, za koje se sumnja da imaju pjegavac.

Ova mjera predostrožnosti služi opštem dobru i zaštiti stanovništva. Svaki čovjek je dužan tome se povinovati. Ko se usprotivi izvođenju ovih uredbi, ili pokuša, da ih izbjegne, biće interniran, i najstrožijom kaznom kažnjen.

Carsko i kraljevsko kotarsko zapovjedništvo za grad Beograd.

Saopštenja o nestalima.

96. Javlja se gospodji Dani Džonić i njezinoj majci Zorki Vukićević, Kosovska ulica br. 29, da se njen muž Uroš nalazi u Francuskoj u Rouenu.

97. Dr. Jęta Dedićer, docent univerziteta javlja svojoj ženi Milici, da je živ i zdrav. Neka mu se javi na adresu: Geneve, Rue de l'Ecole de Medecine, N. 101 cher M. Compte.

98. Joca Kljaković, profesor iz Negotina, izvještava svoju ženu Antoniju, da je došao u Zenevu radi liječenja i molji je, da se javi, da bi joj mogao poslati novca.

99. Živki Popović, udovi u Kosovskoj Mitrovici, javlja njezin sin Milan, da je zdrav u Zürichu, Gletcherstrasse 62.

100. Familiji Vasić u Nišu, Nemanjina ulica br. 10, javlja njihov brat Vlajko, da je zdrav i molji da mu se jave preko lista.

101. Mika K. Janković, apotekar u Kragujevcu, traži svog sina Kostu-Kokan M. Jankovića, koji je otišao sa stalnom vojnom bolnicom šumadijske divizije i posljednji put je vidjen u Prizrenu, odakle je otišao put Skadra.

102. Kosta P. Kurtović u Šapcu, traži Djordja P. Kurtovića i Pavla K. Kurtovića, kandidata farmacije iz Šapca. Obojica su se prije deset nedjelja javili zadnji puta iz Podgorice.

103. Dragomiru S. Maksimoviću, bankarskom činovniku u Berlinu javlja se, da se njegova rođakinja Anđja M. Maksimovića nalazi u Velikom Orašju, kuda je iz Oparića otputovala na 8. ov. m.

104. Kaja udova Radivoja Tucakovića iz Kragujevca, molji svakog, ko bude znao šta o njenom sinu Branislavu Tucakoviću, gimnazistu, koji je otišao pred vojskom i o kome do sada nije ništa čula. Saopštenja neka se šalju majci, Kraljevska ulica br. 13, Kragujevac.

105. Zora U. Vukomanoviću Beogradu molji da izvješće ako bi neko znao gdje se nalazi njen muž Milan Vukomanović, činovnik ministarstva finansija.

106. Dr. Aleksa Matejić (Mesarović i Pavlović) molji prijatelje u Švajcarskoj, da ga izvjesti, gdje se nalazi Ilija Jovičić, vinarški trgovac iz Beograda i da mu jave, da je kod njegove kuće sve u redu.

107. Stana Vučković molji svoje prijatelje u Ženevi, da je izvijeste, gdje se nalazi njen muž Jovan i da mu jave, da je ona sa djecom i sestrom zdravo stigla u Beograd.

108. Siniša Popović, zarobljenik u Braunau i B., javlja Aleksu Popoviću u Negotinu: Zarobljen sam i zdrav. O meni se ne brini.

109. Emilija Raša u Zagrebu, Duga ulica 19, pita gdje se nalaze Mirko Jovanović sa ženom Julijanom, koji je prije stanovao u Beogradu, Avalska ulica br. 7.

110. Pavlija, supruga Milana Marinkovića iz Valjeva, javlja svom mužu, da je primila vijesti o njemu preko uredništva. Zdrava je i sa djecom u Valjevu u istom stanu, gdje je i prije bila. Pita muža, da li je s njime i Velja.

111. Milutin i Miladin Urošević, Nikola, Budimir, Aleksandar i Cvetko Beličić zdravi su u Ženevi, Rue de Berne 1.

112. Tomislav Čiznek iz Siska u Hrvatskoj, traži svoju sestru Ljubicu Čiznek,

koja se nalazi u Venonju u Beogradu.

113. Milivoje V. Živković, bivši upravnik pošte i telegrafa u Gornjem Milanovcu, javlja svojoj porodici, da se nalazi živ i zdrav kod advokata Zike Petronijevića u Gornjem Milanovcu.

114. Nedi Trajković u Jagodini javlja gospodju Dana, prijateljicu, da su oni svi dobro. To isto važi i za Cyeleta, Tasu Neginog, Dobru i Svetu majora, Branu, Mileta, Tozu i Svetozara.

115. Dafina Petrović javlja svojim da se nalazi u Beogradu zdrava.

116. Miša Josimović, trgovac iz Šapca, koji sada živi u Beogradu, Skopljanška ulica br. 2, molji za izvještaj o njegovom sinu Miki. Isti je vidjen u Skadru, ali se ne zna gdje je dalje otišao.

117. Gavrilo Radenković, trgovac iz Beograda, molji svakoga za izvještaj o njegovim sinovima Radenku i Mihajlu, koji su preko Prizrena otišli s namerom, da odu u Italiju.

118. Milutinu Glišiću, trgovcu u Šapcu, javlja sin Mile Glišić iz Zürich, da je potpuno zdrav i van svake opasnosti, ali treba novca.

119. Čedomiru Arandjeloviću u Ženevi, Švajcarskoj. Vaši roditelji, žena i novorođjena ćerka po imenu Katarina, su zdravi i vesele se na vaša pisma. Roditelji i žena vas mole za novac. Svi su zdravi u Beogradu.

120. Nikodije Petrović, student iz Niša, javlja svojoj porodici da je živ i zdrav u Beču, Währingerstrasse 166-19. Brat Vita je u Budimpešti, VI. Arena ulica 51. Javite se preko „Beogradskih Novina“.

121. Molji se svako ko bi znao gdje se sada nalazi Vojislav Dj. Rajić, činovnik osiguravajućeg društva iz Beograda, da o tome obavijesti Sofiju Pavlović u Beogradu, Kosmajaska ulica 54.

122. Milanu Antonoviću, arhitektu, Hotel „Beatus“, Zürich. Izvještava se u odgovoru na njegovu kartu, da su svi članovi porodice Kovačevića i Ristića u Beogradu. Molji se, da javi preko uredništva ovog lista, gdje se nalaze Belka i Stojanova sestra. Ako može neka izvijesti Djuru, da njegovoj ženi treba novca.

123. Katarina Rosić javlja svome sinu Vlajku Rosiću, profesoru, da je došla kući u Beograd, Bitolska ulica 60 i molji, da joj se što prije javi preko uredništva ovih novina.

Narodna priroda.

Bilansa „Semperita“.

K. B. Beč, 22. marta.

Austro-amerikansko društvo za produkciju gume d. d. „Semperita“ objavljuje svoju bilansu za godinu 1915. Čisti dobitak iznosi 2,135.345 kruna. Dividenda iznaša 12 1/2 postotaka ili 25 kruna prema 16 kruna u prošloj godini.

Glavna skupština ugarskog bankovnog i trgovačkog d. d.

K. B. Budimpešta, 22. marta.

Pod predsjedništvom predsjednika ravnateljstva grofa Emerika Karolya održana redovita glavna skupština Ugarskog bankovnog i trgovačkog d. d. primila je predlog ravnateljstva, da se od čistog dobitka od 6,854.003 kruna isplati dividenda od 23 kruna po dionici.

Osnivanje ugarskog d. d. za produkciju zemljanog plina.

K. B. Budimpešta, 22. marta.

Osnivajuća skupština ugarskog d. d. za produkciju zemljanog plina, biće buduće nedjelje.

Bilansa Darmstädtske banke.

K. B. Berlin, 22. marta.

U prošloj godini postigla je Darmstädtska banka čisti dobitak od 8,719.199 maraka. Isplaćivaće se 5 postotna dividenda prema 4 postotaka u prošloj godini.

Proletno slijanje u Bosni i Hercegovini.

Godina 1916. nije bila u svojoj žetvi povoljna za Bosnu i Hercegovinu. Prema tome su izgledi za jesenju sjetvu bili vjerenod nepovoljni; pa i kakvoća sjemena za proletno slijanje bila je nepovoljna, tako da je zemaljska vlada morala ući u novu periodu 1915/16. sa velikom zabrinutošću. Položaj se je još bitno zaostrio i uslijed toga, što je jesen 1915. bila bogatija kišama i drugim padalinama nego li jedna jesenja perioda posljednjih 25 godina. Na poljima i oranicama mogao se do kraja novembra u Hercegovini zasijati samo tek najmanji dio, a u Bosni se nije moglo zasijati baš ništa. Zemaljska vlada pobrinula se je za sve, da se slijanje u što većem opsegu provede, no sve ove vladine brige unistilo je nepovoljno vrijeme, tako da smo krajem novembra stajali pred neutješnom situacijom, da ne možemo posijati nikakvih ozimih usjeva t. j. prvo žito za hiejb u narednoj godini. Položaj se je iznenada promijenio. Niz lijepih dana, koji su počeli u novembru i trajali do Božića, omogućile, uz okolnost, da je sve već odavno bilo pripravljeno, dobavljeni plugovi, osigurana teglećka marva i t. d., da se je odmah moglo intenzivno početi sijati u cijeloj zemlji i ovaj put sasvim radni narod počini čuda, pa smo mogli posijati površinu, koja ne zaostaje mnogo iza normalne, sa ozimom pšenicom i ozimim ječmom. Zimsko vrijeme, u kome je mladi usjev dugo vremena bio bez zaštite sniježnog pokrivača i bez zaštite bio izvrgnut smrzli, izazvalo

skog usjeva. Na sreću ova se je zabrinutost pokazala kao neosnovana. Početkom blažeg vremena promaljeva, počeoje sada i poslovi proljetnog slijanja.

Kako je čitaocima poznato, održana je kod zemaljske vlade na 6. o. mj. konferencija poljoprivrednih činovnika i oružničkih krilnih zapovjednika, koja se je bavila ovim predmetom. Učesnici su dobili tamo tačna uputstva, kako će trebati organizovati i provesti slijanje. Direktive zemaljske vlade mogu se u kratko ovako sastaviti.

Osnovna misao cijele akcije jeste, da se po mogućnosti svo oružno zemljište u Bosni i Hercegovini obradi i zasije. Pri tome se svakako prije svega moraju izlučiti one površine, koje se prema načinu obradivanja našega naroda moraju ostaviti kao ugarene njive za pašu marve, jer su morala ostati nenadajbrena. No ove površine dolaze baš dobro uslijed napašanja i ushrani naroda proizvodnjom marve, od koje se dobiva meso, pa time isto tako službe težnji, da se zemlja učini sposobnom, da svojim sredstvima izdrži u svjetskom ratu bez pomoći izvana. No budući da je velik dio muških radnih snaga uzet u ratnu službu, a preostali, kad bi im se prepuštio obdijelavanje samo vlastitih zemljišta, ne bi mogli nikako svu proizvodnu površinu zemlje oploditi, to bi se moralo na mjesto pojedinačnog gospodarstva uvesti skupno gospodarstvo. To se radi putem naše stare slavenske ustanove, mobe, koja udružuje sve radne snage jednog sela, jednog mjesta u zajednički rad, pa tako postizava najviši efekat koristi iz raspoložive radne snage. U praksi se to radi ovako: Kotarski ured povjeri u svakoj općini i u svakom selu jednom boljem poljodjelcu provodjanje mobe. Ovaj treba da u dogovoru sa mještanima utanači dan i sat početka posla, kada se moraju sve radne snage sela sa svojom marvom, plugovima i ostalim orudjem okupiti na određenom mjestu, a iza toga početi rad. U koliko se uslijed razlika tla ukazuje potreba, da se pojedine parcele kasnije obrade, to će također odrediti vodja mobe. Stoji na volju pojedinog posjednika, da svoje njive obradi prije nego što moba to učini, no čim svrši svoje radove, mora učestvovati sa svim svojim radnim i teglećim snagama u zajedničkoj mobli. Zemljišta porodica, čiji su hranioći otišli na vojnu dužnost, isto tako i zemljišta, siromašnih težaka, inače prvenstvo pri obradivanju. Općenito moba radi badava. No u koliko u selu ima stanovnika, koji su uzdajući se u rad mobe prodali svoju marvu, sijeno ili druge zalih, da tako ne bi morali služiti zajednici, to će ovakvi nametnici morati neumoljivo platiti otpadajuću nadoknadu troškova. Pa i posjednici, koji neće sami da obrade svoja zemljišta iz lijenosti, nemarnosti, moraću nadoknaditi troškove. Begluc, koje njihovi posjednici ne budu mogli obraditi uslijed oskudice radnih snaga, obradiće također moba, a posjednik će za to dobiti u knetskom odnosu uobičajeni hak.

Sav će taj posao kontrolirati oružnici i to tako, da vazda mogu iste patrole ići u isti revir i ispitivati tačno koliko je posao napredovao.

Ali su neki krajevi u zemlji izjavili, da ne će moći opet ni tim putem zajedničkog rada, mobom savladati taj posao, pa je tu vrhovno vojno zapovjedništvo pokazalo osobitu susretljivost, da će se moći za te krajeve uzeti ratni zarobljenici. Svakako žrtve, dolazi u našem stanovništvu baš u tome obliku. Isporedivši terete, koje moraju snositi druge države i narodi, neznatno je prisilno provodjanje opisane mjere, jer ipak prihod i cjelokupna korist ove prisilne mjere neposredno dobro dolazi stanovništvu zemlje, koje se bavi poljodjelstvom. Dosadašnji uspjesi, koji su prošle godine postignuti istom mjerom i zdravi smisao našeg naroda zaista jamče, da će se svejstani patriotske potrebe dragovoljno pokoriti naredjenjima vlasti u stvari poslova oko obradivanja i žetve, koji će organizovati na isti način. To se mora tim više očekivati, što smo do sada imali mnogo prilike da iskusimo, da sav naš narod, kao i vodeći krugovi, prožeti mišlju „mi moramo, mi hoćemo, mi ćemo izdržati!“

Sav će taj posao kontrolirati oružnici i to tako, da vazda mogu iste patrole ići u isti revir i ispitivati tačno koliko je posao napredovao.

Ali su neki krajevi u zemlji izjavili, da ne će moći opet ni tim putem zajedničkog rada, mobom savladati taj posao, pa je tu vrhovno vojno zapovjedništvo pokazalo osobitu susretljivost, da će se moći za te krajeve uzeti ratni zarobljenici. Svakako žrtve, dolazi u našem stanovništvu baš u tome obliku. Isporedivši terete, koje moraju snositi druge države i narodi, neznatno je prisilno provodjanje opisane mjere, jer ipak prihod i cjelokupna korist ove prisilne mjere neposredno dobro dolazi stanovništvu zemlje, koje se bavi poljodjelstvom. Dosadašnji uspjesi, koji su prošle godine postignuti istom mjerom i zdravi smisao našeg naroda zaista jamče, da će se svejstani patriotske potrebe dragovoljno pokoriti naredjenjima vlasti u stvari poslova oko obradivanja i žetve, koji će organizovati na isti način. To se mora tim više očekivati, što smo do sada imali mnogo prilike da iskusimo, da sav naš narod, kao i vodeći krugovi, prožeti mišlju „mi moramo, mi hoćemo, mi ćemo izdržati!“

Razne vijesti.

Ententa izmedju sebe.

Slijedeća priča, koja je „Matin“-u dostavljena iz Nizze, baca značajnu svjetlost na plemenito društvo, koje su Engleska i Francuska sakupile oko sebe pozivom gotovo sumnjivih saveznika:

„Prije nekoliko dana, tako piše dopisnik iz Nizze pariskom listu, priredili su srpski poslanici svečan ručak, na kome su učestvovali prijateljski gosti. Medju ovim gostima nalazio se i jedan zaslužni crni princ, koji je porijeklom iz Borna u istočnoj Africi, 27 godišnji crnac Ebralim Kachala. Po ručku udalji je srpski poslanik Nikolčić na trenutak, da uzme novčanik iz proljetnog kaputa, koji je visio u garderobi. Ali je novčanik, u kome je bilo 510 franaka, iščezao iz kaputa. Strašno uzbuđen gospodin Nikolčić vrati se u salu, gdje odmah saopšti neprijatnu vijest srpskom upravniku policije Milivojeviću, koji je također kao gost bio prisutan. Gospodin Milivojević, koji je u ovakvim slučajevima izgleda bio vrlo iskusna, tražio je od prisutnih, da se izvrši pretres odijela. Gosti rado na to pristanu, samo se crnački princ odlučno opirao, da izvrse svoje džepove. Kad su pak htjeli, da se i njegove strane obezbijede, nagne on u hitro bjegstvo.

